

Marcysiak, Małgorzata

Sprawozdanie z konferencji naukowej z cyklu: Zawody medyczne na ziemiach polskich w XIX i XX wieku pt. Zawód pielęgniarki na ziemiach polskich w XIX i XX wieku, Warszawa 15.09.2008 r.

Medycyna Nowożytna 15/1 - 2, 181-184

2008

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Sprawozdanie z konferencji naukowej z cyklu:
Zawody medyczne na ziemiach polskich w XIX i XX wieku
pt. Zawód pielęgniarki na ziemiach polskich
w XIX i XX wieku
Warszawa, 15.09.2008 r.**

Dnia 15 września 2008 r. odbyła się konferencja naukowa, kolejna z cyklu *Zawody medyczne na ziemiach polskich w XIX i XX wieku*. Tym razem została ona poświęcona pielęgniarkom.

Organizatorami konferencji byli: Senacka Komisja Zdrowia, Instytut Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie oraz Śląski Uniwersytet Medyczny i Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie. Komitetowi Organizacyjnemu przewodniczyła Senator RP, dr Janina Feltlińska.

Obrazy odbywały się w Senacie RP, przy ulicy Wiejskiej. Otwarcia konferencji o godz. 10.00 dokonał senator Władysław Sidorowicz, przewodniczący senackiej Komisji Zdrowia. Następnie senator J. Feltlińska, w nawiązaniu do niezwykłego miejsca obrad, przedstawiła udział pielęgniarek w pracach polskiego parlamentu. Zaprezentowała ich sylwetki, podkreśliła aktywność polityczną i zaangażowanie w stanowieniu prawa, ale także działalność na rzecz społeczeństwa.

Wykład inauguracyjny, będący przyczynkiem do dalszej dyskusji, wygłosiła doc. dr hab. B. Urbanek. Dokonując przeglądu prawie 100 lat rozwoju zawodu pielęgniarki, ukazała podejmowane wysiłki i zmagania z trudnościami w walce o zawód, kompetencje i godność.

Bogaty program konferencji sprawił, iż dalsze części obrad miały charakter panelowy i przebiegały w dwóch równoległych sesjach.

Pierwszy panel osadzony był w realiach XIX w. Tematyka dotyczyła początków zawodu. Zanim powstało świeckie pielęgniarstwo, jego rolę spełniały siostry zakonne. W referatach przedstawiono rolę Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo dla rozwoju krakowskiego pielęgniarstwa (H. Matoga), charytatywną działalność sióstr pensjonarek (s. M. Krawczyk), jak i funkcjonowanie „Przytuliska” franciszkanek warszawskich (M. Rafalski). Działalność ta nie była tylko domeną zakonów katolickich, o czym przypomniano w referacie dotyczącym działalności diakonis ewangelickich na ziemiach

polskich (A. Błahut-Kowalczyk). W. Korpalska zwróciła uwagę na ich dominujący udział w opiece nad chorymi w zaborze pruskim. Posiadając wysokie kwalifikacje i nie będąc zobligowanymi do składania ślubów zakonnych, stanowiły, zdaniem autorki, załóżek kadry świeckiej, co mogło być przesłanką do profesjonalizacji pielęgnowania. Siostry i diakonisy, oprócz terenów polskich, działały także poza ich granicami – w kolejnym referacie przedstawiono ich działalność misyjną na przełomie XIX i XX w. (A. Magowska). Aktywność sióstr nie ustała wraz z powstaniem zawodu pielęgniarki. Kontynuowano działania rozpoczęte często jeszcze w XIX w. (lub na początku XX w.), co zaznaczono w wielu referatach.

Zainteresowanie wzbudził referat A. Marek, dotyczący rozwoju nowoczesnego spojrzenia na opiekę i pielęgnowanie chorego dziecka występującego w XIX i XX w., który zainicjował kształtowanie się specjalności pielęgniarki pediatrycznej.

Niecodziennym zjawiskiem na przełomie wieków była przemysłowa służba zdrowia. Rozwój opieki zdrowotnej na rzecz robotników zakładów żyrardowskich przedstawiła W. Wardziak.

Nie zabrakło prezentacji wzorców osobowych. Autorzy kolejnego referatu (J. Janiuk, I. Kachocka) przypomnieli sylwetkę H. Chrzanowskiej, a na podstawie jej pamiętnika i pozostawionych tekstów literackich, ukazali przemianę duchową, jakiej doświadczyła.

Drugi panel dotyczył rozwoju pielęgniarstwa w XX w., zarówno w okresie międzywojennym, jak i rzeczywistości PRL. Tematem przewodnim tej sesji było kształtowanie się i rozwój szkolnictwa oraz zawodu pielęgniarstwa.

Na początku przedstawiono realia dwudziestolecia międzywojennego. Duże zainteresowanie wzbudziło wystąpienie dotyczące działalności Stowarzyszenia Pielęgniarek Zawodowych (A. Bukowska) i jego zmagania z trudnościami w uformowaniu izb pielęgniarstwa. Wywołało ono żywą dyskusję. Następnie ukazano trudną drogę towarzyszącą powstaniu *ustawy o pielęgniarstwie*, która stanowiła ważne osiągnięcie w dziedzinie tworzenia i rozwoju zawodu pielęgniarstwa (J. Zuchora).

Wiele referatów poświęcono rozwojowi szkolnictwa pielęgniarstwa. Pierwszy z nich dotyczył przygotowania zawodowego specyficznej grupy – pielęgniarek społecznych w okresie międzywojennym, szkół, które je kształciły i programów nauczania (M. Marcysiak). Następnie przedstawiono sytuację średniego szkolnictwa medycznego w kontrolnym okresie powojennym i prasowe dyskusje na jego temat na

łamach „Służby Zdrowia” (M. Lipińska). Rozważania zwieńczył referat senator J. Fetlińskiej dotyczący kształtowania się wyższego szkolnictwa pielęgniarskiego.

Z zainteresowaniem spotkały się wystąpienia M. Paciorek dotyczące podręczników, z których korzystały polskie pielęgniarki, zarówno w okresie międzywojennym, jak i tuż po wojnie (1948–1960). Zaprezentowano pierwsze polskie podręczniki, ale i polskie tłumaczenia książek zagranicznych.

Kolejny referat ukazał znaczący wkład, jaki w kształcenie zawodowe pielęgniarek w Polsce wniosło Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek od Cierpiących (T. Toczydłowska).

Ciekawy temat podjęli kolejni referenci – J. Majchrzyk-Mikuła i A. Felchner, przedstawiając rolę higienistek szkolnych w profilaktyce opieki zdrowotnej w okresie międzywojennym. Wystąpienie wywołało dyskusję nt. roli higienistek, nawet w odniesieniu do czasów współczesnych.

Duże znaczenie dla rozwoju zawodowego pielęgniarstwa II RP miały czasopisma. Wykazała to T. Dworecka na przykładzie czasopisma „Polski Czerwony Krzyż”, zaś M. Paciorek przedstawiła wizerunek pielęgniarstwa psychiatrycznego na łamach „Przewodnika Pielęgniarskiego”.

Końcowe wystąpienia dotyczyły tła polityczno-propagandowego kształtującej się profesji. J. Persa przedstawił działania władz PRL wobec środowiska zawodowego pielęgniarek, mające na celu ich laicyzację i upartyjnienie. G. Mart zaprezentował referat nt. Wizerunku pielęgniarki na polskich plakatach propagandowych po II wojnie światowej. Plakaty te, wykorzystywane głównie w kampaniach zdrowotnych, promowały obraz pielęgniarki jako osoby młodej, zadowolonej, oddanej własnej pracy.

Wszystkim wystąpieniom towarzyszyły pokazy multimedialne, opatrzone ciekawymi zdjęciami z omawianego okresu, co wzbogaciło treść wystąpień.

Przewodniczący poszczególnym sesjom stwarzali miłą atmosferę. Ich konsekwencja w przestrzeganiu czasu głoszonych referatów pozwoliła na dobrą organizację i umożliwiła dyskusję uczestników. Ożywiona polemika świadczyła o twórczym odbiorze, a w jej efekcie sformułowano konstruktywne wnioski. Pielęgniarstwo, mimo wielu trudności, rozwija się nie tylko jako zawód, ale również jako dziedzina nauki.

Dodatkowy atut stanowiła możliwość nabycia monografii zawierającej pełne teksty referatów, a także teksty osób, które nie mogły

uczestniczyć w konferencji: dr hab. Zofii Podgórskiej-Klawe i prof. dr hab. Elżbiety Więckowskiej. Książka *Zawód pielęgniarcki na ziemiach polskich w XIX i XX wieku* pod redakcją doc. dr hab. Bożeny Urbanek cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem.

Konferencja była dobrze zorganizowana. W obsłudze uczestniczyli studenci pielęgniarstwa UM w Warszawie i PWSZ w Ciechanowie. Udział młodych adeptów zawodu w tak ważnym przedsięwzięciu napawa optymizmem.

Organizatorzy umożliwili zwiedzenie Sejmu i Senatu RP z przewodnikiem, co było ciekawym przeżyciem. W czasie przerw uczestnicy mogli skorzystać z serwisu kawowego oraz spożyć posiłek w restauracji sejmowej.

Małgorzata Marcysiak